

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Moderní hospodářské a sociální dějiny
Ústav hospodářských a sociálních dějin

Autoreferát (teze) disertační práce

Šárka Mašková Janotová

Proměny mlynářského řemesla na Sedlčansku mezi lety
1848 a 1938

Transformation of the mill trade in Sedlčany region
between 1848 and 1938

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Ivan Jakubec, CSc.

2020

Shrnutí disertační práce

Cílem disertační práce je na příkladovém regionu soudního okresu Sedlčan v letech 1848–1938 zachytit vývojové trendy proměny mlynářského řemesla v moderní průmysl. Mlynářství fungovalo v českém prostředí do poloviny 19. století vesměs na principech tradičního způsobu zpracování regionálního obilí. Síť mlýnů v českých zemích byla velmi bohatá, provoz závislý veskrze pouze na vodním pohonu. Industrializace však tento obor po stránce technologické zcela proměnila. Technologický vývoj je k dnešku dobře popsán stejně jako architektonické aspekty zavádění nového strojního vybavení do mlýnů. Stranou pozornosti doposud zůstávají hospodářské a legislativní faktory, které měly zásadní vliv na vývoj a postavení mlýnů a mlynářů v období modernizace.

Mlynářský průmysl byl až do 19. století závislý především na zemské produkci obilnin. Regionální samozásobitelé byli historicky odkázáni na blízké mlýny. Rozvoj obchodu s obilím a mlýnskými výrobky podobně jako rozvíjející se infrastruktura však zpřetrhaly tradiční vazby mezi místními rolníky, mlynáři, pekaři i obchodníky. Vnikající velkomlýny dokázaly semlít obrovské množství obilí ve značné kvalitě. Vedle dovozu z okolních zemích se v poslední třetině 19. století začal prosazovat masivní dovoz uherské mouky, ke které v poválečných letech přibyla mouka z Ameriky. Téměř deset tisíc mlýnů v Československé republice vytvářelo velký konkurenční tlak také uvnitř oboru. Přes silnou vnější i vnitřní konkurenci se ještě v první polovině 20. století můžeme setkat s řadou fungujících zastaralých provozů. Disertační práce se proto snaží zachytit jak dlouhodobé procesy, které vedly k proměně mlynářského oboru, tak i krátkodobé faktory, které jeho vývoj zásadně ovlivnily.

Z uvedených důvodů je práce zasazena do devadesátiletého období mezi lety 1848 a 1938. Díky tomu je možné zkoumat mlynářství nejen s ohledem na obecné technologické vývojové trendy, ale především v souvislosti s proměňující se společností, kapitalismem, novým státním uskupením apod. Zároveň jsou v tomto období patrné zásadní zvraty, které nastaly v souvislosti s první světovou válkou, jejími důsledky i obdobím první republiky, tedy i hospodářskou krizí. V práci jsou popsány legislativní zásahy, které se snažily usměřňovat vývoj a produkci mlynářského průmyslu v Čechách s ohledem na světový hospodářský vývoj.

Sedlčansko bylo tradičním zemědělským regionem, který patřil mezi oblasti s největší hustotou mlýnských provozů. Do velké míry se mu vyhnuly vývojové trendy průmyslových oblastí Čech, v nichž se často setkáme s proměnou mlýnů na jiná výrobní odvětví. Ačkoliv Sedlčansko bylo závislé na zemědělské produkci, zdejší krajinu nelze považovat za vhodnou

obilnářskou oblast, která by dokázala živit větší průmyslové mlýny. Přes uvedené je nutné konstatovat, že si zde více než 70 % mlýnských provozů zachovalo svou živnost až do druhé světové války.

V disertační práci lze zachytit několik zajímavých hledisek, která reflektují obecné hospodářské a sociální proměny, jakými bylo fungování povinných i nepovinných společenstev mlynářů či vývoj samotného odvětví jakožto studijního oboru. Hlavní otázkou práce však zůstalo postavení mlynářského průmyslu v rámci Čech, potažmo území Československé republiky. Zohledněny byly zejména faktory, které zapříčinily existenci velkého množství mlýnů, i přes jejich mnohdy špatnou hospodářskou situaci, až do konce sledovaného období, do konce trvání první republiky. Dále se práce zaměřila na zodpovězení otázky proměny tradičního mlynářského oboru v obor průmyslový, a v jaké míře k němu skutečně došlo. S tím souvisí i třetí teze práce, která se zaměřila na postavení samotných mlynářů. Ti jsou v obecném povědomí stále vnímáni jako venkovská elita, z níž pocházela celá řada techniků a stavitelů. Nicméně s ohledem na obecný vývoj průmyslové společnosti v 19. a zejména 20. století se již odborné znalosti mlynářů nejeví v porovnání s dalšími obory jako tak zásadní.

Struktura pramenů, s níž je možné při výzkumu mlynářství pracovat, je relativně bohatá. Badatelé v oblasti technologického a architektonického zkoumání ji vytěžují na velmi dobré úrovni. Nápomocné jsou jim samy existující stavby. Orientace na hospodářské a sociální dějiny zůstává složitější. Kvantitativní srovnání poskytují zejména torzovité statistické studie a podklady jednotlivých mlynářských společenstev, které se podařilo zachytit zejména díky uveřejňování zápisů z činnosti společenstev v oborových periodících. S ohledem na nutnost srovnání kvantitativních pramenů s materiály, které by pomohly při kvalitativním zkoumání jednotlivých provozů, byly zohledněny především prameny, které reflektovaly jednotlivé mlýny soudního regionu Sedlčan plošně. Práce se tak opírá zejména o dotazníková šetření, která vznikala jak na regionální, tak na zemské úrovni. Tyto materiály byly doplněny o specifické soubory pramenů, jakými jsou exekuční soudní spisy, či dokumentace vzniklá z činnosti živnostenských úřadů.

Díky uvedenému se v práci podařilo zachytit nejednotný vývoj mlýnů v rámci jednotlivých zemí ČSR, a především regionů Čech. České mlynářství bylo limitováno produkcí vlastního obilí, které nestačilo na pokrytí potřeb obyvatelstva. Maďarské, kanadské, ale i ruské mlýny produkovaly obrovské množství kvalitní mouky, jejíž výrobní náklady byly nižší než náklady českých mlýnů. Malé námezdní mlýny v Čechách produkovaly drahou a méně kvalitní mouku než obchodní mlýny, jejichž produkce byla pro konzum mimo jiné i líbivější. V roce 1935 došlo zákonem č. 168/1935 Sb. z. a n. k omezení výrobní kapacity mlýnů a zakládání

nových mlýnských podniků. Zásahy státu směřovaly k stabilizaci především námezdních mlýnů, jejichž počet byl stále vysoký. Námezdní mlýny stále fungovaly především jako zpracovatelé obilí pro místní rolníky.

Na území Sedlčanska z 66 mlýnů, které existovaly k roku 1876, ukončilo svou činnost před první světovou válkou pět provozů, po válce 14. V roce 1938 bylo v sedlčanském soudním okrese jako mlýn definováno 47 podniků, jejichž činnost však nebyla kontinuální. V několika případech došlo na určitou dobu k přerušení provozu a následné obnově živnosti. Mlýny zůstaly nejvíce se rozvíjejícími podniky regionu i přesto, že řada z nich často měnila majitele a nájemce. Velkostatky je provozovaly minimálně, kontinuálně si je naopak podržela řada tradičních mlynářských rodin. Na Sedlčansku zaniklo v průběhu trvání první republiky 23 % mlýnů, tedy daleko více než tomu bylo v celorepublikovém měřítku, kde byl zjištěn úbytek cca 10-11 % mlýnů. Vinu můžeme spatřovat právě v tradiční zemědělské povaze sedlčanského regionu, ve snaze uchovat si hospodářské vazby a způsoby výroby. Likvidační finanční problémy disertační práce prokázala u dvou ze tří největších mlýnů regionu.

Zhodnotíme-li stručně sociální postavení mlynářů, lze konstatovat, že mlynářský obor nezaručoval prestižní sociální postavení. Z veřejně činných mlynářů Sedlčanska je možné připomenout především Josefa a Jaroslava Gaertnerovi a Jana a Bedřicha Pejšu, jejichž činnost zasahovala nejen do regionálních institucí, ale i do spolků zemského rozsahu a dalších politických funkcí.

Práce je členěna na tři časová období, v nichž je zohledněn rámec stávajícího státního uskupení, Čechy a následně samotný soudní okres Sedlčany. Vzhledem k častým převodům jednotlivých mlýnů, sňatkové politice, ale i nejasným zápisům bylo mnohdy těžké v pramenech identifikovat konkrétní mlýn. Pro snazší orientaci čtenářů, je proto v textu v závorce uváděno pořadové číslo mlýna, odkazující na mlýn pokaždé, když je o mlýně či mlynáři relevantní zmínka. Toto číslo odkazuje na obrazovou přílohu každého z mlýnů a jeho adresu s GPS určením.

Použité prameny a literatura (výběr)

Prameny nevydané

Národní archiv

Fond Ministerstvo vnitra I – prezidium, Praha (1918–1951)

Fond Mlynářské ústředí, Praha (1939–1945)

Fond Stablní katastr, Praha (1826–1843)

Fond Státní obilní ústav, Praha (1918–1924)

Státní okresní archiv Příbram

Fond Archiv města Sedlčany (1573–1945)

Fond Cech pekařů, perníkářů a mlynářů Sedlčany (1565–1860)

Fond Okresní soud Sedlčany (1850–1960)

Fond Okresní úřad Sedlčany (1854–1945)

Fond Společenstvo mlynářů, pekařů a příbuzných živností Sedlčany (1861–1950)

Fond Společenstvo různých živností Kosova Hora (1876–1937)

Fond Společenstvo různých živností Krásná Hora nad Vltavou (1861–1942)

Fond Společenstvo různých živností Petrovice (1855–1942)

Fond Společenstvo řemeslníků a obchodníků Kamýk nad Vltavou (1861–1925)

Státní oblastní archiv v Praze

Fond Sběrka matrik a průvodní listinný materiál, Středočeský kraj (1573–1949)

Fond Velkostatek Červený Hrádek u Sedlčan (1705–1947)

Fond Velkostatek Nalžovice u Sedlčan (1502–1942)

Fond Velkostatek Petrovice u Sedlčan (1617–1948)

Fond Velkostatek Třebnice (1787–1935)

Fond Velkostatek Zahrádka u Petrovic (1773–1937)

Státní oblastní archiv v Třeboni

Fond Obchodní a živnostenská komora České Budějovice (1850–1949)

Literatura

ČERNÝ, Jaroslav: Vodní knihy (K reformě vodního zákonodárství), Praha 1925.

FREIWILLIG, Petr: Od mlýnů k továrnám-výrobní stavby na Frýdlantsku, Liberec 2017.

HABART, Čeněk: Sedlčansko, Sedlecko a Voticko. Popis dějin krajiny mezi stříbropěnnou Vltavou a památným Blaníkem a vyličení života jejího lidu I. díl, Sedlčany 1994.

HABART, Čeněk: Sedlčansko, Sedlecko a Voticko. Popis dějin krajiny mezi stříbropěnnou Vltavou a památným Blaníkem a vyličení života jejího lidu III. díl, Sedlčany 1995.

JANOTOVÁ, Šárka: Zaniklý vodní mlýn v katastru obce Skuhrov, in: Podbrdsko: sborník Státního okresního archivu v Příbrami, č. 17, Příbram 2010, s. 154–176.

JINDRA, Zdeněk – JAKUBEC, Ivan a kol.: Hospodářský vzestup českých zemí od poloviny 18. století do konce monarchie, Praha 2015.

JIRÁK, Karel: Seznam a mapa vodních děl Republiky československé. Stav koncem roku 1930, Sešit 12, Okresní finanční ředitelství Tábor, Praha 1932.

KARAS, Jaroslav: Historický vývoj mlynářství, Praha 1919.

KLÍMA, Vlastimil: Padesát let Ústředního spolku mlynářů 1878–1928, Praha 1928.

KOLKA, Miroslav: Technická zařízení na vodní pohon na Cvikovsku, Liberec 2012.

KOLKA, Miroslav: Technická zařízení na vodní pohon v Dubé, Doksech a okolí, Liberec 2014.

KŘIVANOVÁ, Magda – ŠTĚPÁN, Luděk: Dílo mlynářů a sekerníků v Čechách, Praha 2000.

LACINA, Vlastislav: Krize československého zemědělství 1928–1934, Praha 1974.

LACINA, Vlastislav: Hospodářství českých zemí 1880–1914, Praha 1990.

MAGER, Johannes: Mühlenflügel und Wasserrad, Lipsko 1987.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: „Člověk musí mlít, když voda teče“ – vývoj mlynářského řemesla v 1. polovině 20. století, in: České, slovenské a československé dějiny 20. století, IX, Ústí nad Orlicí 2014, s. 311–320.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: Zápas o chléb aneb české mlynářství v průběhu první světové války, in: Sborník referátů ze semináře Vodní mlýny V, Vysoké Mýto 2016, s. 86–95.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: Mlynáři v proudu pověstí, in: Časopis národního muzea. Řada historická, č. 185, 1–2, Praha 2016, s. 17–26.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka – TOŠNEROVÁ, Marie: Sedlčanské paměti ze 17. století, Příbram 2017.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: Vodní mlýny Sedlčanska na prahu modernizace, Sedlčany 2017.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: České mlynářství ve stínu druhé světové války, in: Prozatímní sborník referátů ze semináře Vodní mlýny VI, Vysoké Mýto 2017, s. 41–52.

NOVÝ, Luboš: Dějiny techniky v Československu: (do konce 18. století), Praha 1974.

PROCHÁZKA, Bohumír: České vodní právo: systematický výklad norem českého zákona vodního se zřetelem k úchytkám vodního zákona moravského a slezského, Sušice 1925.

ROUBÍK, František: Vyvazení poddanských povinností na panství Kout a Trhanov z let 1848–1853, in: *Minulostí západočeského kraje VIII*, Plzeň 1971, s. 69–78.

ROUBÍK, František, K vyvazování gruntů v Čechách v letech 1848–1853, *Sborník archivních prací*, roč. 9, č. 2, Praha 1959, s. 160–219.

SLOUP, Václav a kol.: *Československé mlynářství 1936*, Praha 1936.

STROBACH, Antonín: Památný spis o udržování vltavských jezů v příčině vyvázání emfyteutických mlýnů Pražských, Praha 1855.

Studie o technice v českých zemích, I.–VI, Praha 1983–1995.

ŠTĚPÁN, Luděk – URBÁNEK, Radim – KLIMEŠOVÁ, Hana: *Dílo mlynářů a sekerníků v Čechách II*, Praha 2008.

URBÁNEK, Radim: Vodní mlýny a posuzování jejich hodnot, in: *Zprávy památkové péče. Časopis státní památkové péče*, č. 1, Praha 2010, s. 23–30.

VIŠKOVSKÝ, Karel: *Boj o Chléb*, Praha 1915.

ZOUZAL, Tomáš: *Zabráno pro SS. Zřízení výcvikového prostoru Böhmen v letech 2. světové války*, Praha 2016.

Statistické studie

Mlýny v republice Československé činné ve výrobním období od 1.VII. 1923 do 30. VI. 1924, Praha 1926.

Mlýny v republice Československé činné ve výrobním období od 1. VII. 1924 do 30. VI. 1925, Praha 1929.

Mlýny v republice Československé činné ve výrobních období od 1.VII. 1926 do 30. VII. 1927 a od 1. VII. 1927 do 30. VI. 1928, Praha 1931.

Mlýny v republice Československé činné ve výrobním období od 1. VII. 1931 do 30. VI. 1932, Praha 1933.

Österreichische Statistik, Ergebnisse der gewerblichen Betriebszählung vom 3. juni 1902 in den im Reichsrate vertretenen Königreichen und Ländern, Böhmen, Sešit 9, Svazek LXXV, Vídeň 1905.

Zprávy Zemského statistického úřadu Království českého. Z výsledků sčítání živnostenských závodů ze dne 3 června 1902 v Království českém, svazek IX, Praha 1907.

Sbírky zákonů

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, roč. 1920-1939, Praha 1920-1939.

Sbírka zákonů a nařízení Protektorátu Čechy a Morava, roč. 1941-1942, Praha 1941-1942.

Věstník vlády zemské pro Království České, ročník 1859, Praha 1860.

Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené, rok 1883-1917, Vídeň 1883-1917.

Zákoník zemský království Českého, roč. 1869, Praha 1869.

Periodika

Mlynář: orgán spolku mlynářů českomoravských, Praha 1880–1942.

Mlynářské noviny: časopis věnovaný stavu mlynářskému a s ním spojeném zemědělství i hospodářství, Praha 1904–1942.

Národní listy, Praha 1861–1941.

Rolnické listy hospodářského spolku politického okresu sedlčanského: orgán Hospodářského družstva v Sedlčanech a Hospodářského spolku pro Bělci a okolí, 1885–1929.

Průmyslové listy (Listy průmyslové), Praha 1869–1894.

Obzor národohospodářský: Časopis věnovaný otázkám národohospodářským a sociálněpolitickým, orgán jednoty ku povzbuzení průmyslu v Čechách a vývozního spolku pro Čechy, Moravu a Slezsko, Praha 1895–1950.

Venkov, orgán České strany agrární, Praha 1906–1945.

Internetové zdroje

Archivní mapy-ČÚZK

<http://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html>

Databáze vodních mlýnů v ČR

<http://vodnimlyny.cz/>

Österreichische Nationalbibliothek

<http://anno.onb.ac.at/ors.htm>

Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna, Digitální repozitář

<http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/stenprot/211schuz/s211007.htm>

Státní oblastní archiv v Praze, eBadatelna

<https://ebadatelna.soapraha.cz/pages/IndexPage?2>

Přehled publikační a odborné činnosti autorky

Články

JANOTOVÁ, Šárka: Zaniklý vodní mlýn v katastru obce Skuhrov, in: Podbrdsko: sborník Státního okresního archivu v Příbrami, č. 17, Příbram 2010, s. 154–176.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: Hospodářský rozvoj jižní části středního Povltaví v souvislosti s pražskou výstavbou, in: České, slovenské a československé dějiny 20. století, VIII, Ústí nad Orlicí 2013, s. 193–203.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: Proměny okolí potoka Lužnice na Sedlčansku, in: Natura & kultura I., Praha 2014, s. 125–136.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: „Člověk musí mlít, když voda teče“ – vývoj mlynářského řemesla v 1. polovině 20. století, in: České, slovenské a československé dějiny 20. století, IX, Ústí nad Orlicí 2014, s. 311–320.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: Putování tam a zase zpátky aneb Šebestova cesta za pygmeji, in: Pygmejové: Nejmenší lidé pohledem antropologie & Šebestova sbírka v Hrdličkově muzeu člověka PřF UK, Praha 2015, s. 64–93.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: Zápas o chléb aneb české mlynářství v průběhu první světové války, in: Sborník referátů ze semináře Vodní mlýny V, Vysoké Mýto 2016, s. 86–95.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: Mlynáři v proudu pověstí, in: Časopis národního muzea. Řada historická, č. 185, 1–2, Praha 2016, s. 17–26.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: České mlynářství ve stínu druhé světové války, in: Prozatímní sborník referátů ze semináře Vodní mlýny VI, Vysoké Mýto 2017, s. 41–52.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: „Povolání správných mužů – povolání horníka.“ Průběh Lánské akce na Benešovsku, in: Sborník vlastivědných prací z Podblanicka, roč. 52, č. 1–2, Benešov 2018, s. 229–266.

Monografie

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka – TOŠNEROVÁ, Marie: Sedlčanské paměti ze 17. století, Příbram 2017.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: Vodní mlýny Sedlčanska na prahu modernizace, Sedlčany 2017.

Vydané recenze

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: Václav ŠOLC: Mlýny na Klenici, recenze in: Středočeský sborník historický, vol. 41, Praha 2015, s. 331–333.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: JINDRA, Zdeněk – JAKUBEC, Ivan a kol.: Hospodářský vzestup českých zemí od poloviny 18. století do konce monarchie, recenze in: Historická sociologie, vol. 2016, Praha 2016, s. 156–158.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: ĎURČANSKÝ, Marek – KOLEK, Roman: Radní manuál Pavla Ježdíka 1639–1654, recenze in: Středočeský sborník historický, sv. 43, Praha 2018, s. 167–169.

MAŠKOVÁ JANOTOVÁ, Šárka: ŽIŽKA, Jan: Hospodářské dvory bývalých panství v Čechách, recenze in: Středočeský sborník historický, sv. 43, Praha 2018, s. 175–178.

Aktivní účast na konferencích

- 17th International Student Conference on Electrical Engineering POSTER 2013 (Fakulta elektrotechnická ČVUT 16. května 2013), příspěvek Francis turbine, examples of installation in Vacek's mill.
- České, slovenské a československé dějiny 20. století (Univerzita Hradec Králové 4.– 5. dubna 2013), přednáška Hospodářský rozvoj jižní části středního Povltaví v souvislosti s pražskou výstavbou.
- Financial aspects of medieval economy (Praha 17.– 19. října 2013), příspěvek Preliminary insight into medieval international trade in the czech lands on the chosen examples of special commodities (HRONÍKOVÁ L., MAŠKOVÁ JANOTOVÁ Š.).
- České, slovenské a československé dějiny 20. století (Univerzita Hradec Králové 2.– 3. dubna 2014), přednáška "Člověk musí mlít, když voda teče." Vývoj mlynářského řemesla v 1. polovině 20. století.
- 18th International Student Conference on Electrical Engineering POSTER 2014 (Fakulta elektrotechnická ČVUT 15. května 2014), příspěvek Millery in a boom or a fight for survival, the modernization of the mills technology in the 19th and 20th century.
- Vodní mlýny V. aneb mimořádné stavby českého venkova (Vysoké Mýto 13.–15.října 2014), přednáška Zápas o chléb aneb české mlynářství v průběhu první světové války.

- “Poznáváme vodní mlýny II“ (Rožmitál pod Třemšínem 21. – 22.května2015), přednáška Prameny a soupisová literatura "od roku 1900".
- Mlynářská symbolika aneb 900 let mlynářského znaku (Pardubice 6.–7. června 2016), přednáška I na tomto mlýně býval... Mlynáři v proudu pověstí.
- Vodní mlýny VI (Vysoké Mýto 16.–18. října 2017), přednáška "Další problémy přišly s Němci." Vývoj českého mlynářství v průběhu druhé světové války.
- Vodní mlýny 2019, (Městské muzeum v Ústí nad Orlicí 14.–16. října 2019), přednáška Důležitost spolku je přece do očí bijící.

Grantové projekty

- Historie Hrdličkova muzea člověka do roku 1939 – kulturní dějiny jedné instituce, Grantová agentura UK, 1. ledna 2012–31.prosince 2013 (spoluřešitel).
- Proměny mlynářského řemesla na Sedlčansku mezi léty 1848 a 1938, Grantová agentura UK, 1. ledna 2014–31. prosince 2016 (hlavní řešitel).

Výuka na FF UK

- PVP 3 – Pivovary, cukrovary a mlýny v procesu modernizace, zimní semestr 2014/2015;
- PVP 3 – Pivo, cukr a mouka parní silou: kapitoly z dějin českého potravinářského průmyslu, letní semestr 2014/2015.
- Oponentský posudek na práci KLETEČKOVÁ, Lenka: Mlýny a mlynáři vysídleného území Neveklovska a Sedlčanska 1. poloviny 20. století, bakalářská práce Archivnictví a pomocných věd historických, FF UK, Praha 2016.